

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“โสวจัสสตา — ความเป็นบุคคลผู้ว่าง่าย”

โสวจัสสตา อ่านตามภาษาบาลีว่า โส - วะ - จัด - สะ - ตา มาจากคำว่า โสวจัสสตา (บุคคลผู้ว่าง่าย) กับคำว่า ตา (ความเป็น) รวมกันเป็น โสวจัสสตา เขียนเป็นไทยได้ว่า โสวจัสสตา แปลว่า ความเป็นบุคคลผู้ว่าง่าย แสดงถึงความคิดขึ้นเป็นไปของกรรมฝ่ายดี ที่เห็นคุณค่าของความดี น้อมไปในทางที่ถูกที่ควร และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ว่าง่ายต่อการที่จะได้ฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม น้อมรับคำจริงที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงด้วยความเคารพอย่างยิ่ง

ข้อความในพระอภิธรรมปิฎก ธรรมสังคณีปกรณ์ ได้กล่าวถึงลักษณะของความเป็นบุคคลผู้ว่าง่าย (โสวจัสสตา) ไว้ดังนี้

โสวจัสสตา เป็นไหน ?

กิริยาของผู้ว่าง่าย ภาวะแห่งผู้ว่าง่าย ความเป็นผู้ว่าง่าย ความไม่ยึดข้างขัดขืน ความไม่พอใจทางโต้แย้ง ความเอื้อเฟื้อ ภาวะแห่งผู้เอื้อเฟื้อ ความเป็นผู้ทั้งเคารพ ทั้งรับฟัง ในเมื่อถูกเพื่อนสหธรรมิก (ผู้ประพฤติกกรรมร่วมกัน) ว่ากล่าวอยู่ นี้เรียกว่า โสวจัสสตา.

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เสด็จอุบัติขึ้นในโลกเพื่อประโยชน์แก่อกุลแก่สัตว์โลกทั้งปวง พระองค์เสด็จไปในที่ต่างๆ ด้วยทรงมีพระมหากรุณา เพื่อให้สัตว์โลกได้ฟังพระธรรม ได้เข้าใจความจริง เพื่อที่สัตว์โลกจะได้ขัดเกลากิเลสที่ได้สะสมมาอย่างเนิ่นนานในสังสารวัฏฏ์ และอบรมเจริญปัญญาสะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกยิ่งขึ้นเป็นปัญญาของตนเอง จนกระทั่งสามารถดับกิเลสซึ่งเป็นเครื่องเศร้าหมองของจิตได้ในที่สุด ซึ่งจะเห็นได้ว่าตลอดระยะเวลา ๔๕ พรรษาแห่งการประกาศคำสอนของพระองค์นั้น เพื่ออนุเคราะห์แก่อกุลแก่สัตว์โลกโดยตลอด แม้ว่าผู้เหล่านั้นจะอยู่แสนไกลเพียงใด แต่ถ้าเขาสามารถที่จะเข้าใจความจริงได้ ก็เสด็จไปโปรดแม้จะมีเพียงบุคคลเดียวก็ตาม นี่ก็แสดงถึงพระมหากรุณาของพระองค์ที่ทรงมีต่อสัตว์โลก เพราะสิ่งที่จะเป็นประโยชน์แก่อกุลแก่ชีวิตอย่างสูงสุด คือ ปัญญา ความเข้าใจถูกเห็นถูก

ธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่มีจริง ๆ นั้น เกิดขึ้นเป็นไปตามเหตุตามปัจจัย ไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของใครทั้งสิ้น ไม่มีใครสามารถบังคับบัญชาให้สภาพธรรมหนึ่งสภาพธรรมใดเกิดขึ้นเป็นไปตามใจชอบได้ แต่เกิดเพราะเหตุปัจจัยจริง ๆ แม้แต่ความเป็นบุคคลผู้ว่าง่าย ก็เป็นธรรมที่มีจริงที่เกิดขึ้นเป็นไปซึ่งต้องเป็นกรรมฝ่ายดีเท่านั้น ในขณะที่มีการใคร่ครวญไตร่ตรองพิจารณาด้วยปัญญาเห็นถูกตามความเป็นจริงว่า สิ่งใดถูก สิ่งใดผิด แล้วน้อมประพฤติในสิ่งที่ถูก ละเว้นในสิ่งที่ผิด เป็นผู้ว่าง่ายต่อพระธรรมคำสอน ว่าง่ายต่อการที่จะเป็นกุศล และเมื่อได้รับคำพร่ำสอนเป็นประโยชน์แก่อกุล เตือนให้เห็นโทษของอกุศล เตือนให้เห็นคุณค่าของกุศล ก็น้อมรับในคำพร่ำสอนนั้น แล้วน้อมประพฤติตาม

ซึ่งจะเห็นได้จริงๆ ว่า คุณเป็นสิ่งที่ไม่น่าจะยากสำหรับความเป็นบุคคลผู้ว่าง่าย แต่ต้องรู้จักตนเองตามความเป็นจริงว่า **ท่านเป็นผู้ว่าง่าย หรือว่า ว่ายาก?** ถ้าเป็นผู้ว่าง่าย ก็ต้องว่าง่ายต่อการเจริญกุศล แต่ถ้าว่ายากก็ยากเหลือเกินที่จะเห็นคุณของกุศล เพราะเหตุว่าถ้าสะสมอกุศลธรรมมามากประกอบด้วยโทสะ ความโกรธ ความขุ่นเคืองใจ ประกอบด้วยมานะ คือ ความถือตน ความสำคัญตน หรือ ประกอบด้วยความเห็นผิด ยึดมั่นในความเห็นผิด แม้ว่าจะได้ยินได้ฟังสิ่งที่มีเหตุผลอย่างไรก็ยังไม่เป็นผู้ว่าง่ายไม่สามารถที่จะกระทำตามได้ นั่นก็เพราะอกุศลธรรมที่ได้สะสมมา ซึ่งไม่มีสัตว์ ไม่มีบุคคลไม่มีตัวตนเลย มีแต่ธรรมเท่านั้นที่เกิดขึ้นเป็นไป การที่จะขัดเกลากิเลสจริงๆ จะต้องรู้จัก **สภาธรรมที่กำลังปรากฏตรงตามความเป็นจริง อกุศลแรกที่จะต้องดับเป็นสมุจเฉท (ถอนขึ้นได้อย่างเด็ดขาด) คือ ความเห็นผิดที่ยึดถือสภาธรรมที่ปรากฏเป็นสัตว์ เป็นบุคคล เป็นตัวตน** แต่ว่าในวันหนึ่งๆ อกุศลธรรมอื่นก็เกิดปรากฏมากมาย ซึ่งควรที่จะได้เห็นชัดว่าอกุศลธรรมทั้งหลายจะต้องถูกขัดเกลาก่อนกว่าจะสามารถดับได้ เพราะฉะนั้น ถ้าไม่เริ่มเป็นผู้ว่าง่ายขัดเกลาก่อนแต่ในขณะนี้ นับวันก็จะว่ายาก แต่ถ้าเริ่มอ่อนโยนเป็นผู้ที่ว่าง่ายน้อมที่จะประพฤติปฏิบัติตามพระธรรม ก็จะทำให้เป็นผู้ที่พร้อมในการที่จะเจริญกุศลทุกประการ ซึ่งจะเป็นไปเพื่อขัดเกลากิเลสของตนเองเท่านั้น

บุคคลผู้ว่าง่ายต่อคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ย่อมจะเป็นผู้มีความเจริญในกุศลธรรมยิ่งๆ ขึ้นไป จนกว่าจะมีปัญญาเจริญขึ้นถึงขั้นที่จะรู้แจ้งอริยสัจจธรรมดับกิเลสได้ในที่สุด ซึ่งจะเห็นได้ว่าพระอริยบุคคลทั้งหลายในอดีต มีท่านพระสารีบุตร พระมหาโมคคัลลานะ พระมหากัสสปะ เป็นต้น ล้วนเป็นผู้ว่าง่ายต่อคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มาแล้วทั้งนั้น จึงสามารถรู้แจ้งอริยสัจจธรรมถึงความเป็นพระอรหันต์ ดับกิเลสทั้งปวงได้อย่างเด็ดขาดไม่เกิดอีกเลย บุคคลผู้ว่าง่ายย่อมเป็นผู้มีที่ฟัง แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าเป็นผู้ที่ไม่น้อมที่จะประพฤติปฏิบัติตามพระธรรม นั่นคือผู้ที่ว่ายาก เป็นผู้ที่ไม่รับฟังคำสอน และจะมีความโกรธขัดเคืองไม่พอใจ จะทำให้เมื่อโกรธแล้วก็ย่อมห่างเหินไปจากพระธรรม หรือว่าอาจจะจากไปตลอดชีวิตเลยก็ได้ ซึ่งก็จะเป็นเหตุให้ขัดเกลากิเลส เพราะเหตุว่าไม่ยอมที่จะรู้จักอกุศลของตนเอง และไม่เห็นความหวังดีของผู้ที่กล่าวสอนหรือพราสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือไม่เห็นคุณของพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ซึ่งเป็นคำจริงเป็นคำอนุเคราะห์เกื้อกูลทุกคำ ขณะที่เป็นผู้ว่ายากนั้น ก็ไม่พ้นไปจากความเกิดขึ้นเป็นไปของอกุศลธรรมประการต่างๆ นั่นเอง บุคคลผู้ว่ายาก จะไม่ที่ฟังเลย

เพราะฉะนั้นแล้ว ขณะนี้พระธรรมคำสอนที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงยังดำรงอยู่ ยังไม่อันตรธานไป ก็เป็นโอกาสดีที่บุคคลผู้ที่ได้สะสมเหตุที่ดีมา เห็นประโยชน์ของความเข้าใจสิ่งที่มีจริงที่จะได้ฟังได้ศึกษา ได้สะสมปัญญาความเข้าใจถูกเห็นถูกต่อไป การมีโอกาสดังเกิดมาเป็นมนุษย์ และอยู่ในช่วงที่มีพระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พร้อมทั้งมีศรัทธาที่จะฟังพระธรรมด้วยความตั้งใจ เพื่อความเข้าใจอย่างถูกต้องจริงๆ เป็นโอกาสที่หายาก ดังนั้นจึงควรอย่างยิ่งที่จะเป็น **บุคคลผู้ว่าง่ายที่จะได้ฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมด้วยความเคารพละเอียดรอบคอบ มีความจริงใจที่จะน้อมประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมด้วย** เพื่อขัดเกลากิเลสของตนเอง เพราะกิเลสมีนาน ถ้าไม่ขัดเกลากด้วยกุศลธรรม นับวันกิเลสมีแต่จะพอกพูนหนาแน่นขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่

ละเอียดจริงๆ ที่จะประทับประครองให้ตนเองเป็นผู้มีความมั่นคงในการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม
สะสมปัญญาต่อไป พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ดีแล้วเท่านั้น ที่เป็นที่พัก
ในชีวิต เป็นแสงสว่างนำทางชีวิตไปสู่คุณความดีทั้งหลายทั้งปวงอย่างแท้จริง.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammahomefellowship.com, โทร . ๐๘๕- ๖๒๑๗๑๐๖]